ARREST VAN HET HOF VAN 28 OKTOBER 1970 [1]

Coöperatieve Vereniging „Necomout" GA tegen Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten en Produktschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten (verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven)

Zaak 16-70

Samenvatting

Landbouw — Gemeenschappelijk landbouwbeleid — Heffingen en restituties — Vaststelling-vooraf — Annulering in geval van wijziging van de waarde van de rekeneenheid — Voorwaarden

(Verordening van de Raad nr. 1134/68, art. 7)

Artikel 7, lid 2, der Verordening nr. 1134/68 van 30 juli 1968 van de Raad der Europese Gemeenschappen moet worden uitgelegd in die zin, dat annulering ener vaststelling-vooraf van heffingen of restituties betrekking kan hebben op de ten dage van de indiening van het verzoek nog openstaande hoeveelheid van het contingent, doch slechts op deze hoeveelheid in haar geheel en zonder dat deze op tevoren in- of uitgevoerde partijen kan worden betrokken.

In de zaak 16-70

betreffende het door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven overeenkomstig artikel 177 van het EEG-Verdrag tot het Hof van Justitie gerichte verzoek, gedaan in het voor dat College aanhangige geding :

COÖPERATIEVE VERENIGING „NECOMOUT" GA te Amsterdam

tegen

1. HOOFDPRODUKTSCHAP VOOR AKKERBOUWPRODUKTEN te 's-Gravenhage
2. PRODUKTSCHAP VOOR GRANEN, ZADEN EN PEULVRUCHTEN te 's-Gravenhage

1 — Procestaal : Nederlands.

strekkende tot het bekomen van een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 7 van Verordening nr. 1134/68/EEG van de Raad van 30 juli 1968 houdende vaststelling van de regels voor de toepassing van Verordening nr. 653/68/EEG betreffende de voorwaarden voor wijziging van de waarde van de voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid gebruikte rekeneenheid,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt : R. Lecourt, President, A. M. Donner en A. Trabucchi, Kamerpresidenten, R. Monaco en J. Mertens de Wilmars (rapporteur), Rechters,

Advocaat-Generaal : K. Roemer
Griffier : A. Van Houtte

het volgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

I — De feiten en het processerloop

Overwegende dat de feiten en het procesverloop als volgt kunnen worden samengevat :

1. De gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten kent dikwijls een systeem van periodiek vastgestelde heffingen bij invoer en restituties bij uitvoer, welke in hoogte variëren naar gelang van de — te neutraliseren — verschillen tussen het prijsniveau van het betreffende produkt in een Lid-Staat en dat van de andere Lid-Staten, dan wel tussen het prijsniveau in de Gemeenschap en dat op de wereldmarkt.

2. Aangezien de tenuitvoerlegging van de in- en uitvoercontracten met betrekking tot landbouwprodukten zich dikwijls over betrekkelijk lange perioden uitstrekt, wordt de importeurs en exporteurs in de landbouwverordeningen toegestaan zich tegen deze verschillen te dekken door „vaststelling-vooraf" van heffingen of restituties voor een bepaalde periode en tot de in een certificaat *ad hoc* genoemde hoeveelheden.
De ondernemer weet derhalve van tevoren welk bedrag hij zal moeten betalen of zal ontvangen, maar aanvaardt eveneens het risico van een onjuiste schatting, indien de heffing of restitutie op het tijdstip waarop de goederen de grens overschrijden lager, respectievelijk hoger, is dan de tevoren vastgestelde bedragen.

3. Evenals de prijzen worden de heffingen en restituties gecalculeerd in rekeneenheden, maar geheven of uitbetaald in de nationale munteenheid van de telkens met de uitvoering van de landbouwverordeningen belaste Lid-Staat.

4. Wisselingen van de waarde van de rekeneenheid of de pariteit der munt-

eenheid van een Lid-Staat of van een derde Staat kunnen de goede werking van het systeem ernstig in gevaar brengen door inbreuk te maken op de gewenste egalisatie der prijzen. De Verordeningen nrs. 653/68 van de Raad van 30 mei 1968 (Publikatieblad nr. L 123, blz. 4) en nr. 1134/68 van de Raad van 30 juli 1968 (Publikatieblad nr. L 188, blz. 1) beogen zulks tegen te gaan. In Verordening nr. 1134/68, in werking getreden op 4 augustus 1968, wordt onder meer bepaald dat bij wijziging van de waarde van de rekeneenheid (artikel 1) of van de pariteit van de munteenheid van een derde Staat (artikel 2) of van een Lid-Staat (artikel 4) de heffingen en restituties worden herberekend zodat zij worden aangepast aan de nieuwe pariteiten en voorts dat de aldus verkregen bedragen zelfs worden toegepast op transacties waarbij de ondernemer gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid heffingen en restituties van tevoren vast te stellen.

5. In verband met het feit dat de toepassing der nieuwe pariteiten de lopende contracten wezenlijk zou kunnen aantasten, wordt in Verordening nr. 1134/68 aan de betrokken ondernemers desgewenst het recht verleend de vaststelling vooraf en het desbetreffend certificaat te doen annuleren, hetgeen betekent dat zij — jegens de administratie — zijn ontheven van de verplichting tot in- of uitvoer of dat zij, indien zij daartoe toch overgaan, het op de dag van in- of uitvoer geldende bedrag der heffing of restitutie betalen, respectievelijk ontvangen.

6. Naast de aldus aan de ondernemers geboden bescherming komt nog de in artikel 7 van dezelfde verordening getroffen overgangsbepaling, luidende als volgt :

„Deze verordening is van toepassing op alle transacties die op of na de datum van haar inwerkingtreding tot stand zijn gekomen.

Elke belanghebbende die vóór deze datum een vaststelling vooraf heeft bewerkstelligd of een overeenkomst met een interventiebureau heeft gesloten voor een na deze datum tot stand te brengen transactie, verkrijgt echter door middel van een schriftelijk verzoek, dat binnen een termijn van 30 dagen volgende op de datum van inwerkingtreding van deze verordening in het bezit van het bevoegde orgaan moet komen, annulering van de vaststelling vooraf en van het ten blijke daarvan opgestelde certificaat of stuk of vernietiging van de overeenkomst."

De bij wijze van overgangsmaatregel in artikel 7 verleende aanvullende mogelijkheid tot annulering staat, anders dan de in de artikelen 1, 2 en 4 bedoelde, geheel los van eventuele wijzigingen in de pariteit der munteenheden — welke zich inderdaad in de periode van 4 augustus tot 3 september 1968 niet heeft voorgedaan — en is uitsluitend afhankelijk gesteld van het in werking treden van Verordening nr. 1134/68.

7. Thans wordt uitlegging gevraagd van artikel 7, lid 2, waarbij — zoals blijkt uit de feiten die aanleiding gaven tot het bodemgeschil — de moeilijkheid ligt in de wijze waarop van deze bevoegdheid tot annulering gebruik kan worden gemaakt.

8. De firma Necomout te Amsterdam, exporteur van mout, had op 29 april 1968 een vaststelling-vooraf verkregen van de uitvoerrestituties voor 2 500 000 kg mout tegen een bedrag van fl. 19,95 per 100 kg, welk bedrag in juli 1968 — na aanpassing aan de drempelprijs — op fl. 20,31 werd gebracht. Het certificaat gold voor de periode tot en met 31 maart 1969.
Op 4 augustus 1968 — datum van inwerkingtreding van Verordening nr. 1134/68 — resteerde een niet uitgevoerde hoeveelheid van 1 520 000 kg, waarvan op 12 augustus 1968 330 000 kg werd uitgevoerd.

9. Bij rondschrijven van 28 augustus 1968 deelde het *Hoofdproduktschap voor*

Akkerbouwprodukten, het met het beheer van het restitutiesysteem belaste Nederlandse orgaan, aan belanghebbenden mede dat de ingevolge artikel 7, lid 2, van Verordening nr. 1134/68 gedane verzoeken op annulering slechts konden worden ingewilligd onder de volgende voorwaarden :

a) de fixatie moet zijn afgesloten vóór 4 augustus 1968;

b) de annulering kan slechts betrekking hebben op ten tijde van het verzoek nog niet ingevoerde of uitgevoerde hoeveelheden;

c) tussen 3 augustus en de dag van de indiening van het verzoek mag geen in- of uitvoer op de desbetreffende fixatie plaatsgevonden hebben;

d) het schriftelijke verzoek om annulering moet uiterlijk op 3 september 1968 in het bezit zijn van het bevoegde Produktschap of Hoofdproduktschap.

10. Het bedrag der uitvoerrestituties voor mout naar derde landen, dat voor de maand augustus fl. 20,21 bedroeg, werd voor de maand september op fl. 21,82 gebracht.

11. Op 2 september 1968 verzocht Necomout om annulering van de vaststelling vooraf voor de op 4 augustus 1968 nog niet uitgevoerde 1 520 000 kg mout, doch het Produktschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten wees dit verzoek af op grond van de overweging dat *Necomout* niet had voldaan aan de onder c) van het rondschrijven van 28 augustus 1968 genoemde voorwaarde, aangezien nog op 12 augustus 1968 uitvoer had plaatsgevonden.

12. Necomout wendde zich tot het *College van Beroep voor het Bedrijfsleven*, concluderend tot toewijzing van haar verzoek. In de loop van het geding verklaarde zij subsidiair akkoord te kunnen gaan met een beslissing, inhoudende dat alleen de op de datum van indiening van het verzoek om annulering nog openstaande hoeveelheden voor annulering in aanmerking zouden komen, hoewel in de tekst van artikel 7 deze beperkende voorwaarde niet wordt gesteld.

13. Het College van Beroep overwoog dat de beslissing van het geschil afhankelijk was van de uitlegging van Verordening nr. 1134/68 en wendde zich bij beschikking van 10 april 1970 tot het Hof van Justitie met de volgende vragen :

a) Brengt een juiste uitleg van artikel 7, lid 2, van Verordening nr. 1134/68 van de Raad van de Europese Economische Gemeenschap mede dat de daarin voorziene mogelijkheid tot annulering alleen betrekking kan hebben op de *gehele*, op 4 augustus 1968 op de betreffende vaststelling-vooraf nog openstaande hoeveelheid?

b) Indien vraag a) bevestigend moet worden beantwoord, bestaat dan naar juiste uitleg van artikel 7, lid 2, de mogelijkheid tot annulering ook, wanneer tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering op de betreffende vaststelling-vooraf alles of een gedeelte is in- of uitgevoerd, of uitsluitend wanneer tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering generlei in- of uitvoer op de betreffende fixatie heeft plaatsgevonden?

c) Indien vraag a) ontkennend moet worden beantwoord, brengt een juiste uitleg van artikel 7, lid 2, dan mede dat annulering van de vaststelling-vooraf mogelijk is met betrekking tot de op de datum van indiening van het verzoek om annulering op de betreffende fixatie nog openstaande hoeveelheid, of een gedeelte daarvan, wanneer reeds tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering enige hoeveelheid op de fixatie is in- of uitgevoerd?

d) Dient voorts, indien vraag a) ontkennend moet worden beantwoord, artikel 7, lid 2, aldus te worden verstaan, dat annulering van de vaststelling-vooraf ook mogelijk is met betrekking tot een of meer in- of uitvoeren die tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering hebben plaatsgevonden?

14. Het verzoek van het *College van Beroep voor het Bedrijfsleven* is op 13 april 1970 in het register van het Hof van Justitie ingeschreven. De firma Necomout, het Produktschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten, de Commissie van de Europese Gemeenschappen en het Koninkrijk der Nederlanden hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.
Het Hof heeft, gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.
Het Produktschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten en de Commissie der Europese Gemeenschappen zijn ter zitting van 16 september 1970 in hun mondelinge toelichtingen gehoord.
De Advocaat-Generaal heeft ter zitting van 13 oktober 1970 conclusie genomen.

II — De overeenkomstig artikel 20 van het statuut gemaakte opmerkingen

Overwegende dat de voor het Hof gemaakte opmerkingen als volgt kunnen worden samengevat :

A — Opmerkingen van de Commissie der Europese Gemeenschappen

1 — De ratio van artikel 7

De *Commissie* merkt op dat artikel 7, lid 1, van Verordening nr. 1134/68 de toepassing ratione temporis van deze verordening regelt en haar van toepassing verklaart op voor 4 augustus 1968 ontstane rechtsbetrekkingen, waardoor aanzienlijke wijziging wordt gebracht in de juridische voorwaarden waaronder de vaststellingen vooraf waren verkregen.
Het tweede lid van artikel 7 van Verordening nr. 1134/68 moet in deze samenhang worden gezien. De onmiddellijke toepasselijkheid van een nieuwe regeling op lopende transacties is, vooral wanneer de bedragen die daarop betrekking hebben vooraf vastgesteld zijn, een uitzondering in de regelingen en de praktijk der Gemeenschappen, aangezien daarin doorgaans of wel de — in documenten, titels en certificaten houdende vaststellingen-vooraf vastgelegde — rechten en verplichtingen van de ondernemers aan de toepassing van nieuwe regelingen of maatregelen worden onttrokken, of wel de vaststelling vooraf verboden wordt in de periode die aan belangrijke wijzigingen van de Gemeenschapsregeling voorafgaat. Bovendien zou, voor wat betreft Verordening nr. 1134/68, een rechtstreekse toepasselijkheid nadelige gevolgen kunnen hebben voor de ondernemers, aangezien deze zich genoopt kunnen voelen zich te dekken tegen het nieuwe risico dat de bedragen, welke in de op de vaststelling vooraf betrekking hebbende documenten in nationale munteenheid zijn opgenomen, zouden worden gewijzigd.
Ten einde deze ondernemers hun verworven rechten te doen behouden is hun aldus de mogelijkheid geboden een einde te maken aan vóór de inwerkingtreding van Verordening nr. 1134/68 ontstane rechtsbetrekkingen. Dit verdiende de voorkeur boven een oplossing welke de nieuwe regeling niet toepasselijk zou hebben doen zijn op de vaststellingen-vooraf van voor 4 augustus 1968, hetgeen, indien in de periode waarop de certificaten betrekking hadden wijzigingen in de monetaire pariteiten zouden zijn opgetreden, zou hebben geleid tot ernstige verstoringen in de werking van de marktordeningen.
De in artikel 7, lid 2, verleende bevoegd-

heid tot annulering onderscheidt zich derhalve zowel qua functie als naar de motieven welke aan het artikel ten grondslag liggen van de in de artikelen 1, 2 en 4 geboden mogelijkheid, waarbij het om een werkelijke wijziging der pariteiten gaat. Terwijl deze laatste bepalingen van blijvende aard zijn is artikel 7 slechts een overgangsbepaling, welke hoofdzakelijk ten doel heeft ondernemers te beschermen die op grond van de algemene strekking van de communautaire wetgeving gerechtigd waren te menen dat de vaststelling vooraf niet kon worden gewijzigd.
Het artikel heeft vooral betrekking op een theoretisch belang, terwijl de in de artikelen 1, 2 en 4 bedoelde annulering beoogt werkelijke schade als gevolg van wijziging der monetaire pariteiten te voorkomen.

2 — De beantwoording van de vragen

De eerste vraag

a) De *Commissie* merkt op dat artikel 7, lid 2, betrekking heeft op „een nog tot stand te brengen transactie". Slechts wanneer het begrip *transactie* het geheel omvat van de in- of uitvoerverrichtingen, nodig om de gehele in- of uit te voeren hoeveelheid te dekken, mag men concluderen dat de mogelijkheid tot annulering van de vaststelling-vooraf alleen betrekking kan hebben op het gehele per 4 augustus 1968 nog openstaande contingent.
Dit nu is niet de gangbare betekenis van de term transactie. „Het tot stand brengen van een transactie" dekt niet het volledig opnemen van de in het certificaat genoemde hoeveelheid. De ondernemers boeken deze hoeveelheid af over meerdere transacties die telkens een gedeelte van bovenbedoelde hoeveelheid betreffen, dus over een aantal in- of uitvoerverrichtingen, welke achtereenvolgens plaatsvinden. De term „transactie" in Verordening nr. 1134/68 is de generieke term voor de verschillende in de bijlage bij de verordening bedoelde handelingen en betekent onder meer „invoer" c.q. „uitvoer". Uit artikel 6 van Verordening nr. 1134/68 valt ook af te leiden dat „transactie" slechts *één* van achtereenvolgens krachtens het certificaat gerealiseerde in- of uitvoerverrichtingen kan zijn, en niet het geheel van deze verrichtingen.

b) Het feit dat de annulering betrekking heeft op het certificaat, dus op de rechtsverhouding, brengt niet mede dat zij slechts de gehele per 4 augustus 1968 nog openstaande hoeveelheid kan betreffen. De in artikel 7, lid 2, verleende mogelijkheid deze annulering binnen een termijn van 30 dagen te verkrijgen is, gezien de omstandigheden waarin de transacties tot stand komen, slechts zinvol indien deze annulering tevens voor de op de datum van de aanvraag nog openstaande hoeveelheid mogelijk is.

c) Volgens de Commissie heeft de door haar voorgestelde uitlegging het voordeel dat de hoeveelheden, waarvoor annulering kan worden gevraagd — althans in beginsel — worden beperkt, waardoor het storende effect van de annuleringen zoveel mogelijk wordt gereduceerd.

d) Naar het oordeel van de Commissie kan men de door haar voorgestelde uitlegging niet afwijzen met een beroep op een schijnbare parallel tussen artikel 7, lid 2, en de overige bepalingen van de Verordening die annulering van de vaststelling vooraf toelaten in geval van een feitelijke wijziging van de pariteiten der munteenheden. Het *Produktschap* stelt dat bij aanpassing van de heffing of restitutie de ondernemer, die niet onmiddellijk om annulering verzoekt en in het kader van de vaststelling-vooraf blijft in- of uitvoeren, bewijst dat de aanpassingen hem geen schade toebrengen en dat aan een op een later tijdstip gedaan verzoek om annulering derhalve noodzakelijkerwijs andere motieven ten grondslag hebben gelegen dan die welke de wetgever ertoe hebben gebracht de annulering toe te staan. Volgens het *Produktschap* geldt hetzelfde voor arti-

kel 7. De Commissie is daarentegen van oordeel dat de doelstelling van artikel 7, lid 2, een andere is en dat er voornamelijk juridische overwegingen, welke betrekking hebben op de eerbiediging van verworven rechten, aan ten grondslag liggen.
De Commissie stelt voor de eerste vraag als volgt te beantwoorden :

De in artikel 7, lid 2, van Verordening nr. 1134/68 voorziene mogelijkheid tot annulering behoeft niet de gehele, op 4 augustus 1968, op de vaststelling-vooraf nog openstaande hoeveelheid te betreffen.

De tweede vraag

De *Commissie* verklaart dat de tweede vraag niet behoeft te worden beantwoord, aangezien het antwoord op de eerste vraag ontkennend is.

De derde vraag

De *Commissie* is van oordeel dat uit haar antwoord op de eerste vraag voortvloeit dat het feit dat een ondernemer na 4 augustus 1968 met gebruikmaking van de vaststelling vooraf heeft in- of uitgevoerd aan annulering van deze vaststelling-vooraf met betrekking tot de op de datum van het verzoek nog openstaande hoeveelheid niet in de weg staat. Naar haar mening moet deze vraag derhalve aldus worden beantwoord :

De in artikel 7, lid 2, van Verordening nr. 1134/68 voorziene annulering van de vaststelling-vooraf is mogelijk met betrekking tot de op de datum van indiening van het verzoek om annulering der op de vaststelling nog openstaande hoeveelheid, ook wanneer tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering op de vaststelling-vooraf is in- of uitgevoerd.

De vierde vraag

a) De *Commissie* merkt op dat annulering van het certificaat met betrekking tot een reeds gerealiseerde in- of uitvoerverrichting een maatregel met terugwerkende kracht zou zijn, dus een uitzonderlijke maatregel, welke derhalve normaliter uitdrukkelijk in de verordening had moeten zijn voorzien, indien het in de bedoeling had gelegen de maatregel in deze verordening mogelijk te maken.
Voorts houdt zij een afwijking in van een grondbeginsel van de regeling inzake de gemeenschappelijke ordening der markten en het ware dan ook verwonderlijk wanneer de wetgever een dergelijk gevolg *ex tunc* had beoogd zonder zulks uitdrukkelijk te bepalen.

b) Overigens is het stelsel van de certificaten ingevoerd om de bevoegde instanties in staat te stellen de ontwikkeling van het handelsverkeer permanent te kunnen volgen; annulering *ex tunc* van certificaten en vooraf vastgestelde bedragen voor reeds tot stand gebrachte transacties zou echter zeker tot verstoringen van dit stelsel leiden.

c) Een ondernemer, ten slotte, die in het kader van de vaststelling-vooraf na 4 augustus 1968 tot in- of uitvoerverrichtingen overgaat, kan geacht worden voor deze verrichtingen afstand te hebben gedaan van de hem in artikel 7, lid 2, geboden rechtsbescherming.
De Commissie meent derhalve dat de vierde vraag als volgt moet worden beantwoord :

De in artikel 7, lid 2, van Verordening nr. 1134/68 voorziene annulering van de vaststelling-vooraf is niet mogelijk met betrekking tot één of meer in- of uitvoerhandelingen welke tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering hebben plaatsgevonden.

B — Opmerkingen van de firma Necomout

De firma *Necomout* — verzoekster in het bodemgeschil — meent dat haar verzoek om annulering is verworpen omdat in de uitlegging, door het Nederlandse Ministerie van Landbouw en Visserij aan artikel 7 van Verordening nr. 1134/68 gegeven, een verzoek om

annulering van een vaststelling-vooraf slechts kan worden ontvangen indien deze annulering uitsluitend betrekking heeft op hoeveelheden welke op het ogenblik waarop het verzoek werd gedaan nog niet waren in- of uitgevoerd en indien, anderzijds, tussen 3 augustus en de dag van indiening van het verzoek in het kader van genoemde vaststelling nog geen in- of uitvoer had plaatsgevonden; aan deze voorwaarden was door haar niet voldaan.

Deze voorwaarden zijn echter in Verordening nr. 1134/68 nergens vermeld en het staat de bevoegde organen van de Lid-Staten niet vrij aan de tekst van deze verordening voorschriften toe te voegen. Deze nadere eisen zijn overigens te ongelukkiger nu zij noch in België, noch in Frankrijk of de Bondsrepubliek Duitsland worden gesteld, zodat zij leiden tot vervalsing van de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt.

Zij zijn overigens het gevolg van een onjuiste interpretatie van artikel 7, welke zelve weer berust op de opvatting dat de hoeveelheden waarvoor een vaststelling-vooraf is verkregen een geheel vormen. Dit is echter een onjuiste opvatting van het systeem der vaststelling-vooraf, zoals dat in de praktijk van de in- en uitvoerhandel wordt toegepast.

In feite verrichten de ondernemers krachtens één vaststelling een groot aantal transacties, welke geen enkel verband met elkaar houden en met aanzienlijke tussenpozen tot stand komen, waarbij zij zich het recht voorbehouden om hetzij tegen de dagrestitutie, hetzij met gebruikmaking van een latere vaststelling te exporteren indien deze voordeliger blijkt te zijn, of zelfs eerdere vaststellingen ongebruikt te laten en de daarvoor voorgestelde boetes — welke overigens in de kostprijsberekeningen zijn opgenomen — te betalen.

De firma Necomout is derhalve van oordeel dat aan de annulering der vaststellingen-vooraf, bedoeld in artikel 7, geen andere voorwaarden mogen worden gesteld dan die welke uitdrukkelijk in deze bepaling zijn vermeld en dat onder meer de in het rondschrijven van 28 augustus 1968 onder b) en c) genoemde voorwaarden niet mogen worden gesteld.

C — Opmerkingen van het Produktschap

1. Het *Produktschap* merkt op dat krachtens de artikelen 1, 2 en 4 van Verordening nr. 1134/68 het bedrag van de restitutie wordt aangepast aan eventuele wijzigingen tussen de pariteiten van de munteenheden. Aangezien moet worden vermeden dat deze niet te voorziene aanpassing aan ondernemers, die eerder een vaststelling-vooraf hebben verkregen, schade toebrengt, wordt in deze artikelen aan genoemde ondernemers toegestaan om, wanneer dit geval zich voordoet, de vaststelling-vooraf te doen annuleren.

Weliswaar betreft artikel 7 niet het geval van wijziging in de pariteiten maar het heeft toch een strekking analoog aan die van de artikelen 1, 2 en 4; het heeft immers ten doel te vermijden dat zij, die voor het inwerkingtreden van de verordening een vaststelling-vooraf hebben verkregen, schade lijden door het niet te voorziene feit dat tijdens de geldigheidsduur der vaststelling een verordening tot stand komt, welke die vaststelling ongunstig zou kunnen beïnvloeden.

In de artikelen 1, 2 en 4 is sprake van een „bepaalde transactie" en in artikel 7 van een „na deze datum nog tot stand te brengen transactie".

De verordening verstaat onder transactie, in afwijking van de gebruikelijke betekenis van het woord, *het geheel der verplichtingen* waartoe de ondernemer zich in het kader van de vaststelling-vooraf contractueel heeft verplicht, hetgeen overigens niet belet dat de verplichting kan worden nagekomen door verschillende in- of uitvoeren.

Deze uitlegging vloeit onder meer voort uit de artikelen 1, lid 2, 2, lid 2, en 4, lid 1, waarin sprake is van een vast-

stelling-vooraf „voor een nog tot stand te brengen *transactie*", hetgeen slechts begrijpelijk is indien onder transactie het geheel der nog tot stand te brengen in- en uitvoerverplichtingen wordt verstaan. Deze interpretatie is ook in overeenstemming met artikel 6, waarin het tijdstip van totstandkoming van de transactie wordt bepaald en ten slotte met het feit dat volgens artikel 7 zelf de annulering van de vaststelling-vooraf ook betekent annulering van het ten blijke daarvan opgestelde certificaat, zodat de rechtsverhouding zelve wordt geannuleerd. Bovendien blijkt uit de in artikel 4, lid 2, gebruikte woorden „gedeelte van een transactie", dat met transactie niet een willekeurig onderdeel van de in of uit te voeren hoeveelheden kan zijn bedoeld.
Het zou met deze uitlegging niet te verenigen zijn dat deze ene transactie gedeeltelijk kan worden ten uitvoer gelegd en gedeeltelijk kan worden geannuleerd. Het verzoek om annulering kan dus slechts betrekking hebben op de gehele op 4 augustus 1968 nog openstaande hoeveelheid.

2. Het feit dat de annulering de gehele op 4 augustus 1968 niet uitgevoerde hoeveelheid moet betreffen brengt mede dat bij uitvoer tussen die datum en het tijdstip waarop het verzoek is gedaan iedere mogelijkheid tot annulering verdwijnt. Men kan immers niet aannemen dat het verzoek om annulering betrekking kan hebben op reeds uitgevoerde hoeveelheden, want blijkens in- of uitvoer in het kader van een vaststelling-vooraf, waarvan hij geen annulering heeft gevraagd, heeft de belanghebbende geen schade geleden en heeft hij een onherroepelijke keuze gedaan. Dezelfde situatie doet zich voor bij wijziging tussen de pariteiten der munteenheden (artikelen 1, 2 en 4) en in het geval bedoeld in artikel 7. De exporteur die, in geval van devaluatie, in het kader van de vóór de wijziging tussen de pariteiten verleende vaststelling-vooraf exporteert, wordt geacht in zijn belang te hebben gehandeld en dus geen schade te hebben geleden; hetzelfde geldt voor degene die na 4 augustus 1968 in het kader van de vaststelling-vooraf exporteert. Indien hij annulering vraagt doet hij dat dan ook niet meer om schade te voorkomen, maar om andere redenen dan die, welke de ratio legis van artikel 7 vormen.
Uitgesloten is bij voorbeeld dat een exporteur annulering vraagt omdat zich voor het verstrijken van de termijn van 30 dagen plotseling een stijging van de op het tijdstip van uitvoer geldende dagrestitutie voordoet.

3. Het Produktschap is subsidiair van oordeel dat het gedurende de periode van 30 dagen gedane en op het gehele op 4 augustus 1968 nog openstaande contingent betrekking hebbende verzoek om annulering in ieder geval niet kan worden toegewezen voor wat betreft de in- of uitvoer welke voor de datum van het verzoek om annulering heeft plaatsgevonden.
Op grond van deze overwegingen stelt het Produktschap voor de eerste vraag bevestigend, de tweede vraag voor wat betreft het eerste gedeelte ontkennend en voor wat betreft het tweede gedeelte bevestigend en, subsidiair, de derde en vierde vraag ontkennend te beantwoorden.

D — Opmerkingen van de Nederlandse Regering

1 — De strekking van artikel 7

De *Nederlandse Regering* merkt op dat artikel 7 restrictief dient te worden toegepast, op analoge wijze als krachtens de artikelen 1, 2 en 4 in geval van devaluatie moet geschieden. In dat geval zal de exporteur zich stellig onthouden van iedere uitvoer in het kader van de voor de wijziging tussen de pariteiten verkregen vaststelling-vooraf, om eerst daarna deze vaststelling voor de gehele resterende hoeveelheid te doen annuleren. Om zijn schade te beperken zal hij deze annulering terstond vragen.
In het geval bedoeld in artikel 7 moet men redeneren alsof zich bij het in wer-

king treden van de verordening een devaluatie had voorgedaan : de in casu te vermijden schade bestaat in het risico eventueel het in de verordening bedoelde annuleringssysteem te moeten volgen. Indien de ondernemer zulks wenst te vermijden dient hij niet door te gaan met de uitvoer doch terstond annulering te verzoeken.
Artikel 7 heeft geenszins ten doel de ondernemers in staat te stellen uitzonderlijke winsten te behalen.

2 — De beantwoording van de vragen

De eerste vraag

De *Nederlandse Regering* stelt, dat in de verordening blijkens het feit dat het woord *transactie* in het enkelvoud wordt gebezigd, onder de woorden „na deze datum nog tot stand te brengen transactie" wordt verstaan : alle door de ondernemer nog te verrichten in- en uitvoerhandelingen. De enig mogelijke opdeling van de transactie (behoudens in het bijzondere geval bedoeld in artikel 4, lid 1) is dus die tussen de voor het in werking treden van de verordening in- of uitgevoerde hoeveelheden en het na de inwerkingtreding daarvan nog openstaande contingent.
Ook de Nederlandse Regering vestigt er de aandacht op dat, nu het certificaat zelf moet worden geannuleerd, een partiële annulering van de nog niet uitgevoerde, op het certificaat genoemde hoeveelheid niet mogelijk is.
Indien zou worden toegestaan dat eerst nog een gedeelte wordt uitgevoerd en daarna een verzoek om annulering van de vaststelling-vooraf voor de overgebleven hoeveelheid wordt ingediend, zou niet zijn voldaan aan de eis dat de annulering alleen het gehele nog openstaande contingent kan betreffen.

De tweede vraag

De *Nederlandse Regering* acht de tweede vraag onjuist geformuleerd. In het eerste gedeelte van deze vraag (bestaat de mogelijkheid tot annulering ook wanneer tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering alles of een gedeelte van de op 4 augustus 1968 nog openstaande hoeveelheid is in- of uitgevoerd?) wordt van ontkennende beantwoording van de eerste vraag uitgegaan.
Het tweede gedeelte van de vraag (bestaat de mogelijkheid tot annulering uitsluitend wanneer tussen 4 augustus 1968 en de datum van indiening van het verzoek om annulering generlei in- of uitvoer op de betreffende fixatie heeft plaatsgevonden?) is naar haar mening slechts een herhaling van de eerste vraag.

De derde en vierde vraag

De *Nederlandse Regering* merkt op dat de derde en vierde vraag geen antwoord meer behoeven, nu zij de eerste vraag bevestigend heeft beantwoord.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het College van Beroep voor het Bedrijfsleven te 's-Gravenhage bij uitspraak van 10 april 1970, ter griffie van het Hof van Justitie ingekomen op 13 april 1970, uit hoofde van artikel 177 van het Verdrag tot instelling van de EEG enkele vragen heeft gesteld over de uitlegging van artikel 7 van de Verordening nr. 1134/68 van de Raad van 30 juli 1968, houdende vaststelling van de regels voor de toepassing van Verordening nr. 653/68/EEG betreffende de voorwaarden voor wijziging van de waarde van de voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid gebruikte rekeneenheid;

2 Overwegende dat de op 4 augustus 1968 van kracht geworden Verordening nr. 1134/68 bepaalt dat, in geval van wijziging van de waarde van de rekeneenheid of van de pariteit van de munteenheid van een Lid-Staat of een derde Staat, de bedragen, vastgesteld ter uitvoering van de bepalingen inzake het landbouwbeleid, en in het bijzonder de bedragen der heffingen en restituties, kunnen worden aangepast aan de nieuwe pariteiten en zulks ook ten aanzien van de heffingen en restituties waarvoor de ondernemers gebruik hebben gemaakt van het hun door de verschillende verordeningen houdende instelling van de landbouwmarkten toegekende recht het bedrag daarvan tevoren te doen vaststellen;

3 dat de verordening, ten einde de belangen van hen die eerder een vaststelling-vooraf hadden verkregen geen schade toe te brengen, dezen in de gelegenheid stelt, ingeval metterdaad tot aanpassing der tevoren vastgestelde bedragen wordt overgegaan, de annulering van deze vaststelling te bekomen;

4 dat daarenboven de overgangsbepaling van artikel 7, tweede lid, der zelfde verordening, welke bijzonderlijk is ingegeven door hoofdzakelijk rechtskundige opvattingen omtrent de invloed van een wijziging der wetgeving op de nakoming van lopende overeenkomsten, dezelfde gelegenheid openstelt voor ondernemers die voor 4 augustus 1968 een vaststelling-vooraf hadden verkregen, waarvan de werking zich nog na het van kracht worden van de door de Verordening nr. 1134/68 ingevoerde nieuwe regeling uitstrekte;

5 dat volgens genoemd artikel 7 het verzoek om annulering binnen een termijn van 30 dagen na de inwerkingtreding van de verordening, dat wil zeggen uiterlijk op 3 september 1968, schriftelijk in het bezit van het bevoegde orgaan moest komen;

6 Overwegende dat de nationale rechter in de eerste plaats vraagt of het verzoek om annulering alleen betrekking kan hebben op de gehele op 4 augustus 1968 op de vaststelling-vooraf nog openstaande hoeveelheid;

7 dat deze vraag enerzijds moet worden verstaan in verband met de door de partij Necomout voor de rechter in het bodemgeschil verdedigde stelling, volgens welke de ondernemer gedurende de hem toegestane termijn van 30 dagen te allen tijde de annulering der vaststellingen-vooraf kan verzoeken voor de gehele op 4 augustus 1968 nog resterende hoeveelheid, zelfs indien hij inmiddels reeds een gedeelte van deze hoeveelheid zou hebben in- of uitgevoerd en de annulering dientengevolge geheel of ten dele terug zou kunnen werken;

8 dat de vraag anderzijds moet worden gezien in verband met de door het Produktschap verdedigde stelling dat de annulering slechts kan worden gevraagd voor de gehele op 4 augustus 1968 openstaande hoeveelheid, terwijl geen enkel gedeelte dier hoeveelheid intussen mag zijn in- of uitgevoerd;

9 Overwegende dat het stelsel der vaststelling-vooraf, zoals dit bij de verschillende landbouwverordeningen is ingericht, verband legt tussen de vaststelling-vooraf en de verplichting om het gehele contingent goederen dat voorwerp is van deze vaststelling in of uit te voeren;

10 dat artikel 7 der Verordening nr. 1134/68, door op deze verplichting een uitzondering te maken voor een na 4 augustus 1968 „nog tot stand te brengen transactie", veroorlooft om het op het certificaat vermelde contingent op te delen in een gedeelte, waarvoor de vaststelling-vooraf van kracht blijft, en een gedeelte, waarvoor zij kan worden geannuleerd;

11 dat de bewoordingen van artikel 7 echter niet noodzakelijkerwijs meebrengen dat deze verdeling moet worden gemaakt tussen het gedeelte van het contingent waarover tot 4 augustus 1968 was beschikt en het op die datum nog resterende gedeelte;

12 dat trouwens uit het feit dat aan de ondernemers een termijn van 30 dagen wordt gelaten niet kan worden afgeleid dat het de betrokkene verboden zou zijn om de in- of uitvoer voort te zetten tussen 4 augustus 1968 en de door hem voor het indienen van zijn verzoek gekozen datum;

13 dat zulks temeer klemt omdat de betrokken ondernemers kunnen zijn gebonden aan bij contract vastgestelde leveringstermijnen en de verordening niet zo behoort te worden uitgelegd, dat zij de nakoming van deze verplichtingen zou bemoeilijken;

14 dat er in ieder geval, nu de tekst een zodanige beperking niet voorschrijft en deze evenmin valt af te leiden uit de overwegingen die aan de omstreden bepaling ten grondslag liggen, geen reden bestaat aan de wetstekst voorschriften toe te voegen welke deze noch uitdrukkelijk noch stilzwijgend meebrengt;

15 Overwegende dat het verzoek om annulering derhalve niet noodzakelijkerwijs op het gehele op 4 augustus 1968 nog openstaande contingent betrekking behoeft te hebben;

16 dat een verzoek om annulering dus zelfs dan in overweging moet worden genomen, wanneer de ondernemer vóór de datum van zijn verzoek nog

een gedeelte van de op 4 augustus 1968 op de vaststelling-vooraf openstaande hoeveelheid heeft in- of uitgevoerd;

17 Overwegende dat het aldus op de eerste vraag gegeven antwoord een beantwoording van de tweede overbodig maakt;

18 Overwegende dat in de derde plaats wordt gevraagd of de ondernemer, die na 4 augustus 1968 is voortgegaan met de in- en uitvoer en eerst daarna een verzoek om annulering indient, kan verzoeken om de gehele of gedeeltelijke annulering van het restant van het vastgestelde contingent dat op de datum der indiening van zijn verzoek nog is overgebleven;

19 Overwegende dat uit de bewoordingen van artikel 7, volgens welke het verzoek strekt tot annulering van het certificaat of stuk waaruit de vaststelling-vooraf blijkt, volgt dat slechts een volledige annulering van het certificaat in aanmerking komt, hetgeen dus inhoudt dat het hele restant wordt geannuleerd;

20 dat deze uitlegging bovendien in overeenstemming is met het beperkte karakter der uitzondering welke genoemd artikel 7 maakt op het beginsel dat vaststellingen-vooraf niet kunnen worden gewijzigd;

21 dat er trouwens, waar deze annuleringen een storende invloed uitoefenen op de geregelde afwikkeling der marktordeningen, geen grond bestaat om de toeneming daarvan in de hand te werken, wanneer de hoofdzakelijk rechtskundige overwegingen welke aan artikel 7 ten grondslag hebben gelegen zulks niet vereisen;

22 dat derhalve de annulering der vaststelling-vooraf betrekking dient de hebben op de gehele op de datum der indiening van het verzoek openstaande hoeveelheid;

23 Overwegende dat, voor het geval de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, in de vierde plaats wordt gevraagd of annulering der vaststelling-vooraf eveneens mogelijk is voor een of meer transacties welke tussen 4 augustus 1968 en de datum van het verzoek om annulering hebben plaats gehad;

24 Overwegende dat annuleringen met terugwerkende kracht het de met het beheer der landbouwmarkten belaste autoriteiten onmogelijk kunnen maken naar behoren te berekenen op welke grondslag de inkomsten en uitgaven moeten worden vastgesteld en de ontwikkeling der markten moet worden bepaald;

25 Overwegende dat zodanige uitlegging daarenboven eveneens de strekking van artikel 7, namelijk om de ondernemers te beschermen tegen een aantasting van het beginsel dat vaststellingen-vooraf niet kunnen worden gewijzigd, te boven zou gaan;

26 dat derhalve het verzoek om annulering slechts betrekking kan hebben op de ten dage van het verzoek openstaande hoeveelheid;

Ten aanzien van de kosten

27 Overwegende dat de kosten van de Commissie der Europese Gemeenschappen en van de Nederlandse Regering, die opmerkingen bij het Hof hebben ingediend, niet kunnen worden teruggevorderd;

28 dat de procedure ten aanzien van partijen als een in de loop van het geding voor het College van Beroep voor het Bedrijfsleven gerezen incident moet worden beschouwd en dit College derhalve over de kosten zal hebben te beslissen;

Gezien de processtukken;
Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;
Gehoord de mondelinge toelichting van het Produktschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten en van de Commissie der Europese Gemeenschappen;
Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;
Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap en met name artikel 177;
Gelet op de Verordeningen nrs. 19, 139/67/EEG, 653/68/EEG en 1134/68/EEG;
Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap en met name artikel 20;
Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven bij uitspraak van 10 april 1970 voorgelegde vragen, verklaart voor recht :

artikel 7, tweede lid, der Verordening nr. 1134/68 van 30 juli 1968 van de Raad der Europese Gemeenschappen moet worden uitgelegd in die zin, dat annulering ener vaststelling-vooraf van heffingen of

restituties betrekking kan hebben op de ten dage van de indiening van het verzoek nog openstaande hoeveelheid van het contingent, doch slechts op deze hoeveelheid in haar geheel en zonder dat deze op tevoren in- of uitgevoerde partijen kan worden betrokken.

Aldus gewezen en ondertekend te Luxemburg op achtentwintig oktober negentienhonderdzeventig.

Lecourt Donner Trabucchi

Monaco Mertens de Wilmars

Uitgesproken ter openbare terechtzitting, gehouden te Luxemburg op achtentwintig oktober negentienhonderdzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President
R. Lecourt

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL K. ROEMER VAN 13 OKTOBER 1970 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

De beide op 16 september jl. te zamen behandelde verzoeken om een prejudiciële beslissing waarover wij heden hebben te concluderen betreffen de in het kader van het gemeenschappelijke landbouwbeleid getroffen Verordening van de Raad nr. 1134/68 van 30 juli 1968 (Publikatieblad 1968, nr. L 188, blz. 1. — Voor een goed begrip van de zaak zij vooraf het volgende opgemerkt.
Naar uit andere zaken bekend is worden de gemeenschappelijke marktordeningen op het gebied van de Landbouw hoofdzakelijk gekenmerkt door prijsregelingen. Daarin zijn de gemeenschappelijke prijzen uitgedrukt in rekeneenheden, waarvan de waarde bij verordening van de Raad nr. 129 van 23 oktober 1962 is vastgesteld. In de betrekkingen tussen de particulieren en de met de toepassing van de regelingen inzake de marktordeningen op landbouwgebied belaste nationale bestuursorganen worden deze prijzen en andere gegevens voor de berekening (heffingen, restituties en prijzen op de wereldmarkt) in het algemeen volgens de officiële pariteit in de nationale munteenheden omgerekend en slechts deze worden dan in de ambtelijke stukken genoemd. — Uit andere zaken weten wij ook dat het in vele gevallen mogelijk is bedragen die aan of door particulieren moeten worden betaald (heffingen, restituties) van tevoren vast te stellen voor perioden van verschillende duur (wij mogen hiervoor verwijzen naar de uiteenzettingen in de memorie van de Commissie, Franse tekst, op blz. 5, 6 en 7). Het is duidelijk

1 — Vertaald uit het Duits.